

Пясняр зямлі Хоцімскай

(да 70-годдзя Пятра Прыходзькі)

«У вольны час іду ў кнігарню», каб быць разам з любай кніжкай, якая «адкрывае свету шыр» і «воч не адвесці ад якой». Гэтыя цудоўныя радкі з верша «Кніга» народнага паэта БССР Петруся Броўкі заўсёды чародкай прабягаюць у маіх думках, калі наведваючы сталічны град Хоцімскай зямлі я крочу нібы заварожаны, здаецца ў рай — у кніжны магазін. З вялікім задавальненнем і радасцю я знаёмлюся з навінкамі літаратуры, расстаўленымі на паліцах, і назіраю, як адначасова са мною працаўнікі-хацімчане таксама ў кнігах гартаюць увесь неабдымны свет духоўных багаццяў чалавецтва. Гэта ж у кнізе жыве слова Скарыны і зліваюцца разам думка і слова, навука і мастацтва, духоўнае жыццё асобнага чалавека і ўсяго грамадства.

Адразу інтуітыўна заўважаю і бяру ў рукі кнігу паэта-земляка Пятра Прыходзькі «Водгулле грому», і сэрца замірае ад радасці новай сустрэчы з аўтарам.

У новай, дваццаць шостаў па ліку, кнізе паэзіі аўтар зноў звяртаецца на пройдзеныя франтавыя дарогі, піша пра тоё, якой нялёгкай цаной дасталася нам перамога.

— Тэма гераізму, неўміручага подзвігу савецкага народа так ці інакш праходзіць праз усю маю творчасць,— прызнаецца чытачам-паклоннікам паэт. — Паэты франтавога пакалення, якія загінулі, Змітрок Астапенка, Аляксей Коршак, Мікола Сурначоў, Андрэй Ушакоў, і тыя, хто засталіся жывымі і прыйшлі ў паэзію з акапаў, — Аляксей Пысін, Кастусь Кірэнка — не маглі не пісаць пра вайну. Занадта ж глыбока і сурова апякла яна нашы юначыя сэрцы, нялітасціва парубцавала маладыя целы, рана пасерабрыла галовы.

— Я не выпадкова адзін са сваіх зборнікаў вершаў і паэм назваў «Парог Памяці», які адзначаны літаратурнай прэміяй імя Аркадзя Куляшова ў 1985 годзе,— прадаўжае шчыра сваё прызнанне зямляк. — Сёння памяць пра Вялікую Айчынную, якая забрала толькі ў нас больш 20 мільёнаў чалавечых жыццяў, як папярэджанне супраць новай, ядзернай вайны. Мой абавязак, мая памяць працягваюць расказаць пра грозныя 40-ыя, пра франтавое брацтва, горыч страт, радасць перамог.

Нарадзіўся Пятро Фёдаравіч Прыходзька 25 лютага 1920 года ў сялянскай сям'і. Будучы паэт рана застаўся сіратой, выхоўваўся ў дзёда Яфіма Іванавіча Пруднікава, які гадаваў яго з маленства.

«Мой родны кут — веска Альшоў непадалёк ад Хоцімска, дзе рэчка Бесядзь нясе свае ціхія воды паміж шырокіх зяленых лугоў і шумлівых бароў,— піша ён у сваёй аўтабіяграфіі. — Хоцімшчына і Касцюкоўшчына для мяне — самы блізкі і родны кут, куды я прыязджаю кожны год, летам ці вясной, і адчуваю ўсёй душой пах роднай зямлі, шчодрасць і ласку чалавечых сэрцаў, сардэчнасць сваіх землякоў».

Скончыўшы Вялікаліпаўскую сярэдняю школу, працаваў кіраўніком спраў Хоцімскага райкома камсамола. Пасля заканчэння Магілёўскай партыйнай школы працаваў адказным сакратаром раённай газеты «Калгасная звязда».

У 1939 годзе паступае ў Камуністычны інстытут журналістыкі імя С. М. Кірава ў Мінску.

У дваццаць гадоў давялося пакінуць шумлівыя студэнцкія аўдыторыі. Шэры салдацкі шынель лёг на плечы. Недачытаны засталіся канспекты, на сярэдзіне падручнікаў маўкліва сцішыліся закладкі.

Закончыўшы Сталінградскае ваенна-палітычнае вучылішча, у пачатку Вялікай Айчыннай вайны быў палітруком батальённай роты сувязі, затым адказным сакратаром дывізіённай газеты «Прызыв Родины», удзельнічаў у баях на Бранскім

фронце, на Курскай дузе, у вызваленні Беларусі, Польшчы, у баях за Берлін, за вызваленне Прагі.

Мой аднавясковец інвалід Вялікай Айчыннай вайны першай групы, кавалер ордэнаў Чырвонай Зоркі і Айчыннай вайны першай ступені Адам Маркелавіч Макаранка часта ўспамінае, што ў кастрычніку 1943 года паўднёвей Лоева іх 81-я стралковая дывізія першай фарсіравала Днепр, і байцы з радасцю ступілі на зямлю Беларусі. У той час і завітаў да іх, сапёраў, супрацоўнік дывізіійнай газеты «Призыв Родины» Пятро Прыходзька з газетай «Савецкая Беларусь», са старонак якой на роднай мове ён прачытаў верш П. Панчанкі «Байцу, які першы ступіў на беларускую зямлю». А пасля чытаў свае вершы, прысвечаныя радаснай падзеі — вызваленню роднай Беларусі. Байцы слухалі яго з павагаю, бо ведалі палітрука як мужага воіна, які разам з камбатам Меншуном на правым беразе Дняпра адбівалі са станкавага кулямёта кантратакі немцаў. За подзвігі пры вызваленні Дняпра 26 мужным і адважным воінам іх дывізіі прысвоілі званне Героя Савецкага Саюза. Лёс у іх быў розны — адным удалося прайсці вайну да канца, іншыя засталіся ляжаць там, на пераправах альбо на высокіх кручах, абняўшыся навек з роднай зямлёй. Па гарачых слядах подзвігаў герояў Пятро Прыходзька напісаў верш «Ля Дняпроўскіх круч».

Восенню 1944 года 81-я дывізія адна з першых фарсіравала Віслу ў раёне горада Сандаміра і заняла плацдарм. Баі былі вельмі цяжкія. Каб утрымаць плацдарм, неабходна было авалодаць грэбнем вышыні, дзе ўмацаваліся фашысты. Сабралі ўсіх камуністаў і камсамольцаў, якія знаходзіліся ў медсанбаце, аўтароце, хлебапекарні, сапёрнай роце, адзеле забеспячэння, рэдакцыі дывізіійнай газеты і іншых тылавых падраздзяленнях. Пад ураганным агнём пераправіліся на левы бераг і разам з байцамі пярэдняга краю — пехацінцамі пайшлі ў атаку і сандамірскія вышыні былі ўзяты. Сярод ланцуга атакуючых былі і яны — камуністы — воіны з Хоцімшчыны Макаранка і Прыходзька.

У вершы «Мне не забыць акуп на полі бою» паэт амаль дакументаль напіша:

*Не раз і сам хадзіў я разам з імі
На самыя крутыя з перапраў.
Я смерць штыком і словамі сваімі
Ад чалавечых сэрцаў адбіваў...
Таму нясу я правату святую
У людскія сэрцы,
У кожны кут і дом.
У полк паэзіі,
Дзе ўласны голас чую,
Іду служыць заўжды
палітбайцом.*

Пасля вайны Пятро Фёдаравіч служыў у групе савецкіх войск у Германіі карэспандэнтам рэдакцыі ваеннай газеты «Советская Армия».

Пасля вяртання на Радзіму доўгі час працаваў карэспандэнтам газеты Беларускай ваеннай акругі «Во славу Родины».

У 1956 годзе скончыў літаратурныя курсы ў Маскве. Працаваў у рэдакцыях часопіса «Беларусь», газет «Звязда», «Літаратура і мастацтва», на мінскай студыі дакументальных фільмаў, у выдавецтвах «Беларусь», «Мастацкая літаратура».

Узнагароджаны двума ордэнамі Чырвонай зоркі, Айчыннай вайны I і II ступені і медалямі.

Першыя вершы паэта былі надрукаваны ў 1936 годзе на старонках нашай раённай газеты «Калгасная Звязда», затым у газетах «Камунар Магілёўшчыны», «Чырвонай змене», «Літаратура і мастацтва».

У 1947 годзе выйшла ў свет першая кніга паэта «Голас сэрца». Затым былі выдадзены зборнікі вершаў і паэм «Салдаты міру» (1951), «Ранак над Эльбай» (1952), «Пасля развітання» (1958), «Цёплы каравай» (1960), «Вішнёвы агонь» (1963), «Сонца раней узышло» (№?.), «Калінавыя зоры» (1969), «Прызнанне». Выбранае (1970), «Не здадзеныя вышыні» (1972), «На пераправе» (1974), «Лірыка» (1975), «Плацдарм» (1978), «Лісты з паходаў». Выбранае (1980), «Вячэрняя паверка» (1982), «Парог памяці» (1983), «Апаленыя версты» (1986), «Водгулле грому» (1989) і кнігі нарысаў «На новых землях» (1954, разам з П. Багаценкавым).

Паэзіі Прыходзькі ўласціва публіцыстычная страснасць, шчырасць пачуццяў, непасрэднасць выказвання.

На кнігах, што ёсць у Трасцінскай бібліятэцы, аўтографы паэта, напісаныя з прыемнай пяшчотай:

«Дарагі чытач! Мой зямляк! У гэтай кнізе ты сустрэнеш многія вершы, мясціны ў паэме, якія адразу нагадаюць табе нашу родную Хоцімічыну — вёскі Альшоў, Ліпаўку, само мястэчка Хоцімск. Тут прайшло маё маленства, аб якім складзена гэта кніга. А тое, што пражыта ў маленстве, застаецца ў памяці чалавека на ўсё жыццё. Не дрэнна сказаў хтосьці, што «паэт з дзяцінства бачыць на ўвесь свой век». Даруй, дарагі чытач, калі што не так. Але ўсё гэта напісана шчыра, ад душы. З павагай і найлепшымі пажаданнямі. Пятро Прыходзька».

Таленавітыя і самабытныя вершы, з цеплынёй напісаныя аўтографы наскрозь пранізаны хоцімскім духам, пахам роднай хоцімскай зямлі.

Трапяткім хваляваннем ускалыхваюць душу, абуджаюць успаміны радкі яго вершаў. Яны нібы дыхаюць водарам сунічных паляў і пералескаў, звіняць ляснымі крыніцамі, напоўнены салаўіным спевам. З асалодай чытаеш вершы і як бы зноў бачыш і чуеш ручайкі, без якіх цяжка ўявіць вялікія рэкі, пазнаеш жыццё маленькіх беларускіх вёсчак, без якіх немажліва наша вялікая Радзіма, чуеш дарагую сэрцу гамонку майстра шчырага трапнага слова, без якой мова беларускага народа стала б бядней.

Ласоўскі, М. Пясняр зямлі Хоцімскай : [да 70-годдзя Пятра Прыходзькі] / М. Ласоўскі // Шлях Кастрычніка. – 1990. – 24 лютага. – С. 4.